

IM14Ibrahim-Jidda

<I> ismak mine

<SJ> ismí aš šeex ibrahiim jidda, anta al maasik, ana takallam leeka, be l luqat aš šuwiyya aw be luqa l galgaliyya, aw be luqat al arabiyye aw bi ayy fiyin,

<I> galgaliyya

<SJ> hiil an najjeriya haa, baguul leek, taarif naasna hiné hineen dool da, (0.39)

<I> aiwa

<SJ> induem, naas waadiin raasem faatiin waadiin kan raasem ma faatiin , ha balkallam leek fook an naas al biladeega walla naas al bærni hana hineen,

<I> inta wildook ween

<SJ> ana wildooni fi fi biladega (.54)

<I> ween da

<SJ> fi jilbe, fi jilbe xaadi, jilbe, taarif

<I> fi tēraab yatu (1.02)

<SJ> fi tēraab kala balge doola, xaadi wa taarif mawluud qaadi, baxadim az zer, haw banši hiraata, aw banši miyá abwí, walla le zer? walla suuk, amma kan ma gareet kaamil bas, taarif naas aniina xaadi ma bēgaru kaamil, gaadiin fē lēbb al walla caal walla amúš ke, walla maaši ween walla šaḷaaša, walla biyasib al hisaab da, taarif ma gareena anta naas badó, bušuuul an naas le l gērā, ha xalaas rassalo leena gaal ke (1.29)

<I> buguulu keef mathalan le taal

<SJ> taal caal

<I> caal

<SJ> ma buguul taal hu buguul caal, taal al luqa al arabiyya, caal ,da kalaamna, al galgaaliyya, caal, ha kan buguulu biheesibu , buguulu waahid isneen, šaḷaaša, iguul arēba, ma taarif iguul hína arba?, buguul xamsa buguul xamsa, naasna hiné qaadi, wa taarif naasna qaadi ma gaariin šey? ma faahim šey, naasna illa gaadiin tabaaniin bas, (1.57)

<I> inta zaatak mata jiiit

<SJ> ana kula ana d'awwalta jiiit hineen, d'awwal seyi jiiit hineen, a d'awwal jiiit hin, sána, ha jiiit hiné

<I> ašara siniin (2.09)

<SJ> biseyyi xamastašar siniin, ayyé d'awwal jiiit hineen, ha xalaas jiiit kan bašiif an naas, bēgáru, haw buguul leya lekol, ana gul yaa rabbi madarasa šunu di deel, naas al bēgáru māsál kaza kaza kaza, xalaas jiiit kan dassooni fi l maderasa, ha xalaas bēgáru kan bāgēri xalaas, ha šif keef an naas hiné hineen, beena aniina cat šikšik, taarif , šúqul waahid niseyyem magad šikšik hanaaem , wa naasna hineen hineen, naasna raašum fató garó, aniina mējaahiliin, ma gareena ši taarif , ma gareena, (2.38)

<I> inta arabi

<SJ> ana arabi

<I> ammak be abuuk arab

<SJ> cattuhum arabi, šuawiin catta,

<I> min jilbe

<SJ> min jilbe aha, nafarí bani saliiim, saalim, saliiim, min ammi kan bani d'aaka, salaamata, salaamaat, doola salamaat, doola kan saliiim,, wa aḷú kan bani, al abú kan bai d'aaka, indu loem kulla buguul loem šunu yarab, banu mijaad doola, waadiin kan fi (3.15)

<I> šunu jaabook hine fi Maiduguri

<SJ> aj jaabni da, simiina an naas hineen bēgáru wa aniina kan tabaaniin

, ma gareena še kaamil illa nəkōṛəḅ, ninši le zerʔaat niseyy zəraanna wa nāji, ha sifna keʔ, al bakaan ɗaaka ma baxadim leena še, kan jiina gareena fi l bakaan da, da jaabna kaamil, jaabna an naas al arab katiiriin ke, kan mine kula kan inta ʔrab, bəgdaro bukoṛbuuk, bugdaro biʔaawinuuk fook šunu kula, fi sebiil alla kula biyaaduuk, bigdar biʔaawunuuk ke bisowwu leek šunu kula, ha šif keef, kan jaabooni ana kan gaaʔid bāgəri, gareet yamta iríf, al katíb al l girá, yamta xalaas rassal le axayaaní min qaadi jibtuhum min biladeega, jiptu minneen, allamtum al katíb keef buktubu keef bəgáru, kan jiptum fi l bakaan da, hatta bugó faqara marra waahid (3.54)

<I> inta jiiit marra waahid le gwange hineen

<SJ> naam, marra waahid jiiit le gwange ha marra waahid sei, jiiit marra waahid amma ahalí catta xalaas, kula hassa jo cat jo híne marra waahid ,

<I> qaadi fi l biladeega ma gareet kaamil

<SJ> gareet, gareet le qurʔaan bas, qurʔaan kulla še gareet šaba fi keskaji buguulu leya sangá, ille as sangá, as sangá fi bakaan, buguul lea adum mohammad, hu kula min naasna, amma, quraan, ille gərá, fi jilbe, adum mohaamad, fi jilbe bas, marraat, fi kaala balge hu zaata kula gaaid miyaana qaadi, ha xalá jiina hineen geedna gareena, min gareena hu? (4.33)

<I> gareet sangaaya qaadi

<SJ> wəi gareet sangaaya qaadi, ha gareet sangá,

<I> sana kam

<SJ> siniin maaši le siniin sitte ke da, sitte sana gaad bagəra qaadi (4.47)

<I> ha keef as sangá qaadi

<SJ> as sangá taarif néji, nihéjjir, nenši le maajər, as sangá da, bajawwəl me rufugaaní ninši le s sangá, nišiil al haɗáb, nəlimma, nígəri, núgood barra, ninši niqassil la, le muré hine saydanna, niqassil leəm kaareeəm , qasalna kaareeəm wa nišurra wa ninši le hiraat niheerit leyya wa ninši nukōṛəḅ lohūm šahuud, walla doola, farfu doola, nukōrba niijiipha loəm , ha kan jibná loəm , kan sawwa akíl kan biyaaduuk kan akalo kan biyaaduuna aniina kul kan naakul, be ke yamta irifna sangá xalas raasna fatá marra waahid , šifna naasna bədussu kaare nađiif, taarif gabúl indana xumaam xabiis makənuus, ha šifna ke xalaas dasseena kaare nađiif, gēedna ša naasna aniina kula, xalaas jiina hine xalá geʔedna marra waahid , indaha hurriyye aniina kula xalaas (5.38)

<I> qaadi mašeetu min bakaan le bakaan

<SJ> a ween qaadi, amma l bakaan mašeena da leyya da, ša ladum buɗɗa doola, walla le təraab doola amma, al hellaal , fi sangá, la maajir , yoom as suug da ninši le s suuk nihejjir wa le s suug nihejjir , amma mana aarfiin, sum al helala da, al hellaal mana aarfiin samaaəm , ad diraan buguulu lein ke diiraan, níji le d door da, ad door da door da ad door da kan induəm leəm bagár, kan nihejjírəm baadoona leena, ɾaaba, waadiin biyaaduuna leena ɗaaka, aa zibde, waadiin bəyaaduuna leena, biyaaduuna ɗaaka, biyaaduuna lében, kan nijí nogoot, kan niʔejjina , be l ákil, kan naakula, mafi sukkar kula waqút da nilga naakul (6.22)

<I> keef mašeetu

<SJ> ha mašeena be rijileena mafi watiir, be rijileena be catta al bakaan catta kawye, catta le t təraab bas, təraab katiir, kan mašeena ninši nitʔab zeen kan nidoor nišiil leena al himaar , ninši al kooro, ninši beya qaadi, nirkab kan nijí, kan nimši nisawwəg, kan nijí bakaan kan ninši nidaalil, be l ʔyaal, keef nága buguul leya titeelil, nága kabiire ke, níji le nága al fəlaaniyye, am nága di an nága di nidaalil, kan addaalalna, kan nəgabbəl laha nugod nígəri xalaas (6.49), hassa gareena kan, irivna kan le raasna fatá kan jaabooni hiné xalaas, šafoona qaadi ninši waadiin busowwu saasa

Comment [m1]: ?

doola, waadiin bəsoowu **barja** doola biddalalu, aniina ahalna kan gaal ke ad dalaal da, teeroona leya xalliina jo hineen, nígeri, nibga ašaan naasna aniina kulla (7.07)

Comment [m2]: ?

<I> wa intu cattuku arab

<SJ> catta waadiin arab saalme, fi s sangá catta aráb, catta árab ay, cattaha árab, hiné biladeega, ustaazna kulla catta árab hána al biladeega bas, hu kula minnina qaadi bas, hu ja garé hiné, wa mašé ge?ét qaadi, (7.22)

<I> talamiiz katiiriin

<SJ> talamiiz katiiriin jo hiné katiiriin bas, katiiriin jo hiné bas, waadiin da yamta axxaro walado kula fi, waadiin kan lissa ma axado ma walado kula fi, ha waadiin kan, bit?azzabo bisaawgu, tujjaar, binšu le s suug da, binši le s suug da binšu bəšuulu kitabaat, talá, bitallu kee bilgu leya yoomaat kan bəjú, kan lugó, kan biyaaduuna aniina kula lugó, kan bišaršəru leena kaare, nidiss wa nugood nígeri beyum qaadi, katiiriin jo amma, waadiin siyaad gurs, induhum gurs katiiriin ke waadiin (7.56)

<I> hassa tudurus fi l madrasa

<SJ> hassa badrus fi, fi naas bagarri loun fi n naas, fi l beet, bagarri fi l madrasa islaamiyya, wa bagarri fi l beet cat, ba bagarri l qur?aan, wa bagarri l qur?aan wa hadiis, wa taariix al islaam, wa fiqi, wa hadiis, wa našaayid ke, bata?allam al awlaad, balimməm ke bəgáru, keef bubdo bəgáru fə lib al loo, wa bəgáru foog as sabuura bəguulu laha blakbod be l ingliizi, ha catta allamta hassa bugó faxara marra wahid , wa gaayd miyá n naas bi saa?ithum , bə?aa?ənuuni, behejjir wa bají,

<I> ween (8.31)

<SJ> fi z zaawiya, fi gwonge, fi l masjid kula baseyyi fi l masjid baseyy kula fi l beet baseyyi, al masjid taarif le l musa?ada da bədoor leyya musaada fi l masjid da, budooru musaada, fi l beet kan bagarri axaayaaní, kan gareet wa kan barudd bají l beet (8.46)

<I> daras fi n nahda

<SJ> seyí ana daras fookha, dawwal marra waahid fi nahada al islaami, wa min an nahada mašəet le hawsari, madəras waade buguulu laha al fallá, al islaamiyya, darras fookha , ha baddal taarif an nahada cattaha yaal arab cattaha mafi yaal borno kula, catta arabiiyya bijú mən al biladeega min jilbe, mən kusari, min njammeena, min ac caad, min al madiina, bujú katiiriin, bujú bugoodu xalaas bugoodu marra waahid , kan yeen kan mine mulla bišiil leya sanaa?a bəxadam (9.12)

<I> kan sift al arabi fi l birni be l biladeega weení fiihin axeer

<SJ> əwi əwi əwi , al axeer di, ad daarijiyye nađiife, hiil biladeega hi bas al axeer, hi taarif hiil al biladeega axeer da kan maak gaari da, təguul catta bittallaf leek al kalaam, amma hiiləm di, kalaam nađiif, kalaam fasaaha nađiife hiil biladeega di, amma taarif hiilna di ille kan ille lammeena be l qur?aan, walla be l hadiis, walla bel luqa l arabiiyye, hiiləm aniina, amma diike, di bas ašla nađiife, taarif hineen buguulu leek waahid , ha naas buguulu waahid, hineen buguulu itəneen, qaadi buguulu sineen, ha šiif, al fárik, xalaas aš šagaag, ha taarif naasna doola induəm dayybiyye fi, kan daybiyyitəm di kalaamhum šik doola ha kalaaməm šik, ma taarif šabaahin kula, an naas kan gaadiin bəkaan waade kan naaəm ma da ma binši le gabiila wa da ma binši le gabiila, yatu kula ma tilga sirra marra waaid, amma naasna dool da zeeniin marra waaid , bisaa?iduuk , bəgdar kan dowwar leek kan indak šuqúl kula biyaaduuk šuqul taakul tišarab, timiš tixarim taj tibarr, tixarim tij kan taadəm hanaahum , naasna hine qaad dool da, ha naasna hineen hineen kan mine kulla mussaqqib mine kula gaari, mine kula kan bədooru min qaadi mən biladeega kan bijí le ahala, ana bamši le bamši le magají adum,

bogood miyá, xalaas hu naadim gaari, raasem fatá, aarif lekol, aarif našaara, aarif šunu kula, xalaas báji bagood miyaa, begarriini, xalaas buworriini darb, an nađiif, buguul darb hana biladeega kaza kaza aniina qaadi indina d'abiye maknuusa marra waaid, xalaas nijí nugood jambum mi humma ahál hine abuuna, wa hine amməna ahalna kan nugood bəhum jamii?, kan bi?illimuuna al katíb, aktib alíf, buguul alíf ka, di ba, di ta, catta gareena, kan ninši nihejjir, kan buguul leek albarradu sowwu kaza catta saqqafoona marra wahid , bigí an naas ahal al beet, ha ma naas biladeega ma məsaqqafiin yaani ma kaamile xunuup gaadiin maknuusiin bas tara (11.00)

<I> ween fi borno bilkallamo al luqqa al arabiyya an nađiife (11.20)

<SJ> waadiin, al arab nađiife bilkallamo waadiin bilkallamo nadiif fi jilbe kula fi, fi, fi kula jilbe fi, fi kala balge kula fi, fi, fi kereenaawa kula amma dool aarif allammo le naas al hille seyí, amma hine biladeega qaadi, kaala balge, kaala balge wa, wa jilbe, wa mən jaay buguul lea, al hille waade ke gariib buguul leya, aa, nisiit sum al hille hassa dawwal marra nisiit hille al hille nisiita marra waahid, amma qaadi bilkallamo kalaam nađiif, kalaam nađiif ma ?ajami marra waahid kalaamna hanaahum kula šik šik, taarəf naas, aniina qaadi geədna ellemma kalaam an nađiif, ha jiina hiné kan bədussu kalaam waaid waaid, kan bədəssu fooga kan da bas kalaamna anta waadiin nisiiná kula (12.14), amma qaadi kalaam nađiif hana biladeega nađiif bas, taarif nəguul leya buriyye, nəguul leya kazaa, ninši le al buud'a di ninši le šedera niteetil, nuguul nidaalil, ha jiina hineen bəguul at teetalaal, ninši niteetil, walla aj jaani min jaatak mən jaatak, ha aniina hineen ille kalaam hijje bas, ween alhaaja, haw ke kalaamna hine qaadi nađiif amma hineen kan, emta nisiina waaid, taarif hawsa katiiriin, borno katiiriin, alxalbadna beehum bigiina rufugaanhum xalaas (12.39)

<I> tilkallam luqaat yatu

<SJ> ana nafsí balkallam, hawsa balkallam bornu árab xalaas, bornu kuwa baarif šiya šiya, aarif kuwa amma hawsa aarif šiya zeen nađiif (12.50)

<I> keef alallam hawsa

<SJ> al hawsa, kalaam hawsa, walla keef, kalaam hausa taarif al?ellamta da, buguul leek, zo, gaaši, kataši, kataši da šunu, gaši da šunu, xalaas nidaawis, kan ninši le faqiir, nəguul leyya kataši, ayyirni , walla baad'dí, buguul katalni, haw gulna katalni šunu, guul leek gaašiya, gaašiya, xalaas inta seedna inta gaari hawsa da, aarif hawsa da xalaas, ma ayyarak, xalla minnak xalla minnak xalaas baxallí, baguul hu be ?alla inta be ?ala amíš, xala baxallí, ha amta hineen kan buguul gaašiya, gaašiya gaala ke haaka, walla ungo, ha ke ellém šiya šiya šiya šiya ha inguul yaaka, bəguul walla ayyirni , walla bugum baad'dí nidaawəs be, ha kan jiit le magají da kan be?ellimni , wílid taal ka zo, amíš katafi, ka zo na, ha ellemta hu dada xallá emta kan márag barra ma bədaawəsu naas,

<I> alellemta fi l madrasa (13.43)

<SJ> ma ellemta fi l madərasa, fi l beet da bas dukó, ellemta fi l madərasa, fi l beet dokó, aarif kan qaadi fi madərasa da kaza walla ma bilkallam catta arab bas ma an naas catta ?aarfiin hawsa, ille magajanní dukó al garó ingliiz kula aarfiin, lekol buguul leya ingliizi, lekool anta garó kan fató leena raasna, yoom waahid kan, buwadduuna buwaddu, leena mogujanna qaadi, beellimuuna al gərə waqít da gaa?id nierrit , ninši nišiil al bagár ninši beem nisəra be l bagár, ninši nišərab fə ɾ ɾaaba, nišərab ke, ni?eerit minum neerit minum niddaxxal fi lubb al, niseyy nugaar ke nədaxxəl fi lubbin ma nudoor nijí le l beet kula (14.16)

<I> inta našaqt al bagar

<SJ> aa, našaqt al bəgar so seyy, naššaqaqiin bəgar, kan bəgar ja wildo walla

ke, nihelipha , nišarab minha, labán, walla kan ninši labán nibiy?an ligiina leena gurs nihejjirəm , ha anta, anta mogujanna budooru mašó leena qaadi kan ellemoona, da bakaan naas bugood da naas biyaakulu akílēm bəsowwu ke busowwu ke ellemoona marra waahid , hassa kan jaabooni hiné xalaas, biftu raasna buguulu kalaam be l hawsa, buguulu kalaam waaid agúr ke axayaaní, al gərə alla buguul ke, ar rasuul buguul ke, beellemuuna aš šalaa, beellemuuna nigum nišalli, beellemuuna ke, wa buguul akilna akíl nađiif, wa nilberred, niseyyi ke catta ellemoona marra waahid dukó jiina geedna(14.56)

<I> hineen

<SJ> ha hineen, awwal marra an naas kal ma ?aarfiin bəšallu ma bəšallu, šaļļo kula waadiin ma bəšallo, anta hiina hineen dukó ellemna , ellemna l gərə (15.03)

<I> ha fi s sangaaya

<SJ> aa be sangá irifna šiya šiya amma abaahaanna ahalna ma aarfiin, waadiin anta dassoona ma budooruuna kula, humma doola bugó kaza, doola bugó kaza buguulu leena ke, ha anta gareena, raasna anfatá, mugujanna burassil leena, eellemoona, aniina kula kan nijibit, rayy hana ahalna al ágir buguulu ke, al islaam buguul ke, ar rasuul buguul ke, limmu leena ke, ?aawunu da, amšu le da xalaas bigiina ahál yamta irivna aniina kulu l islaam, amta badeena nəšalli wa niseyyi ke, amma fi l gərə kula gareena hu dada (15.36)

<I> axayaanku kula gaadiin

<SJ> axayaana catta gaadiin, catta gaadiin catta humma kula, ha humma waadiin gaari gaadiin , ingliizi waadiin gaari qur?aan, ha ana kan madərasa, wa da kan ingliizi wa arabi wa qur?aan catt, ha da geedna miyaaəm ellemoona ingliizi, ellemoona hawsa šiya šiya ke yamta xalaas, aniina kula raasna anfatá, šilna kaareena al gadiim daaka, nidiss leena, ni?ille waadaat hine rooba, buguulu leya hineen buguulu lehan koyaam, buguulu leya ke, koyaam taarif doola kula, al buuji al kabiir ke, abu laawərjee, ha ellemoona fi l bakaan da kuwa yamta xalaas saqqafna bigiina naas xalaas (16.14)

<I> ahalak

<SJ> catta gaadiin hīne, catta gaadiin hineen humma kulla waahid bugáru, waadiin butaajəru busowwu suuk, binšu le l le l biladeega bihertu, bəjuubu leena māsar,

<I> ha fi jilbe (16.28)

<SJ> fi jilbe, fi kala balge xaadi, hi jilbe hi kabiire seyi, hi bas al kabiire marra waahid , wa kala balge masalan aj jaay lea ad duwaal al be?iidaat ša al al ar raff da buguul bəguul leyya ke da, ar raff da buguul leyya kaza, ha ge?edna qaadi xalaas amta jiina hineen da xalaas, xalleena min qaadi jiina geedna marra waahid xala, geedna miyá ahalna dool da (16.51)

<I> al arab biyaaxudu ambeenaathum

<SJ> kan tudoor taaxud, indak ahál seyi zuriitak fi seyi, ha zuriitak da buguul xala caal, waddo al walád da adú le l mará di, xalaas binaaduaa leek, tugood ba fi l beet, ana badaworki, ana kula haayfa ana badoorak, ana badoorki, tudooriini xalaas, timši le timši le l xalá, le l barraa, tugood tul?aanaso be l bitt, indak leek šuqúl, goora taada la, šúqul goora taada la tijibid raya, tu?oora , ana badoor baaxutki, baaxutki kaza kaza kan tuguul la ke ana kan axattiki, kula baxadam leena, al indina bas naakula, al ma ligiina kan xall nilhammad rabbina, xalaas, ahalha abuuha , wa be? abuuk, xalaas ahalha abuuha , wa abuuha be abuuk, bugoodo bəllammo jamí, ammha be abuuha kula bugoodu bəllammo jamí, ana nidoor bitt hiil fəlaan, wa min ahalna , abuuha kaza abú abú qawaalme abuuha kaza, abuuha kaza catta juduud, catta

we nađiifiin, ha catta árab nađiifiin sey, safí low, xalaas biyaadú al bitt xalaas, kan šaal al bitt rahhalooha leya da, ahalha kula bijiibu l ?urse billammo bejiibu akíl fi libb al guutaan, fi libb al guutaan, taarif al gutaan (18.11), gutaan bišaba burma ke ke biyaakulu fi lubb al lubb al eeš, foog al al kəndéy, naakul, akalna xala nišit xalaas, al hu da, ba marta, kan bugoodu haw xalaas, binši biheerit ke, kan ligí kan bijiib kan biyaakul, abú binši bicakkik binši le le l buuda, bišiil lea farfu al huut, bijí kan bibii? a walla bijiib minna le l beet, walla kan be bagarta kan bibii?a , kan bidiss kaare nađiif, kan bi?allimha , xalaas, amma wagít da gərá mafi, gaadiin baha jamí ke bas, addaaree šaba ke anta garaaya fi, kan binaaduu?, kan be?ellimha šiya šiya šiya (18.43)

<I> hineen fi l hille ar raajil arabi biyaaxud bitt ruđaniyye
<SJ> biyaaxutta, kan qassadat leyya, kan qassad lee bigdar biyaaxúda, amma kan xalaas, ma heel seyi, heel maafi mujaaba da mafi, kan tada,

biyaaxud min ar ruđaniyyaat, kan qassadat towa kula al yoom da zamaana da zamaan al gurs bas, kan be gursak da kan bitt nasaara kuwa taaxutha , kan be gursak wa inta gaari bas da, bigdaru biyaadúuk leha, kan ma gaari wa ma inda gurs da ma biyaadúuk laha, buguul inta miskiin, indak šunu, hu da ma árab walla laamm leena nafár šik, ma biyaadúuk laa, ha kan gaari, indak gurs ahala nuđaafa kan bušuuluua le biyaadúuk la?a, xalaas tugood bea jamí, tuwallidu kan dawwar kan timíš taxalla, minnak walla kan tinšu baha le daarku jamí (19.41)

<I> qaadi barra

<SJ> biyaaxud, fi jilbe kula biyaaxud, fi biladeega ween kula biyaaxud ad diraan da, waadiin, ma biyaadúua waadiin kan biyaadúu, al biyaadúu da, buguul bijiib le bilimm leena ahalna bubgo katiiriin, ana kan gul hu da naadim nafarta šik ma naadi bitt walla kan addariyye kan maat, walla ke bi?eyyruuha , buguul le fulaan makənuusa, fulaan raajilki kaza, xalaas kaza kaza beruuha marra waahid xalaas, kaal ma baadú al bitt, ha waadiin kan butaabu foog al gurs, ma lammaatum fook šunu kula, kan ba gursak inta kan šunu nafarak, bušuulu l bitt biyaadúua kan buguul as?al al bitt, qassadat walla wabát, a ana badoora xal biyaadú leya, ha kan abó kan, waadiin kan ma biyaadú l bitt waadiin biyaadú finšaan gursa bas biyaadú l bitt marra waahid, aah (20.31)

<I> fi l jiize di bilkallamo ambeenaatum be ayy luqa

<SJ> bilkallamo al árab bas, arabiyyinna teerf al galgaliyya šuwá, arabiyya caal haw taali wa amši le kaza catta bilkallam (20.48)

<I> qaadi

<SJ> fi l biladeega wəi? (20.51)

<I> fi l hille

<SJ> ha fi l hille hineen, tilga l bitt, al bitt kan ligiita raasa kan fatá wayz, kan raaša anfatá, xalaas tinaad al bitt, ana badoor aaxutki, maafi šunu kula, teerif ad dunya wasii?e marra wahid , ana baxutki finšan kaza kaza kaza, finšaan haalti kaza kaza ana indi bas baseyí, kan mafi kan xalaas tušburi, xalaas kan qassad kan rúdat, indak maak sakkaari ma šunu kula wa xala rəđát betusowwu afeer, tugood be l bitt, kan qassadat leek xalaas, tuguul zeen haaki taadha leeha neera tineen, neera xamsa, neera xamsa, timši ambaakur kula bají balgaaki fi fi l bakaan da kaza kaza fi l fulaan kaza kaza, so gadúr da ke waqt kaza ke, arraajiini, tərərjaak, xalaas timíš turuux ke gade kula táj taadha laha šuqúl, kan rəd bas xalaas tuguulha, barassil ahali diká, binšu bis?al ahalki , kan qassado, ha xalá kan buguul kan ayn min rassál ahalak, kan al bitt kan qassadat beek da xalaas, ammak, tuguul al amm al ammak kan timši le l mará, le amm al bitt, salaam aleek barka barka

al hamdu lila, barka agood agood tijiib leha bərš, tijiib lea alme saaqid, tijiib leha gooro taakul, tēguul la da jaabni leek badoor bitti di, bitt waladí da badoora ley bittiki di, a keef, xalaas inta min ahalna, amma fi bittina aniina kan dow leyya, min intu dowwartuuha dowwartuuha da le xeer bas, xala nađí kula nađuuk al bitt, xalaas buguul leha bittina kaza, kaza, seyi xalaas axanna nandí kulla, xalá buguul zeen, al abú imši yinšid abuuha, ankuun xalaas al amm fi l leel (22.15) tuguul lea taadiiha la gurs, timši xalaas, amma al bitt d̄iike xalaas tuxabbər, abú l bitt, wa abú am al wálad kan t̄exabbur abuuha, inši le l wálad le l ?abú, xalaas barga barga al hamdu lilaal ha xála bugoot, bijiib ley alme akíl biyaaxud bil?aanaso buguul da jaabni, na jiit badoor bittak di, badoora le waladí, keef inta, haw da sei xeer, alla ba lammaana, ar rasuul lammaana l islaam lammaana, da kan seyi tudoor xeerí kan ma tudoor xeerí da ad dunya seyi kabiire, barreet ke jiil leyya da ke teerifni kan ma teerifni da, walá tij leí, ha xalaas baguul leya ke, xalaas bittí ana baadí la? amma, bas amma bajiib leek, bas taarif al amm kan, kan be heela da, xalaas bas?al leek al amm, al amm kan qassadat dugo bajiibha leek,

<MH> da bisajjil aa (22.58)

<I> aa

<MH> hu budoor al xabar al gadiim

<SJ> katkadá katiir tara abba (23.16)

<MH> aa

<SJ> simiit seyi, xalaas al abú da, binši le l amm, buguul laa ke, fulaan da dawwár bittiki keef inti, haal nađiife, naas gaariin, naas faahimiin, aata leek, a?a, ye l bitt tijí tuguul tēguul ana ma badoor kaza ma badoor kaza ma badoor kaza, haala zamaan teerif inta kula, ađa ley xalaas humma yam dowworo da ađá leya, xalaas al bitt buguul, ambaakir taal walla bukəra taal assannađ al kalaam, kan geedo yoomaat tineen, yoomaat talaat, gade kula abú da binši xalaas, buguulu rassalo ahalku jo xalaas, inta kan jiit ba ahalak tidoor al bitt xalaas d̄oolaka budooru al wálad da, xalaas, gede t̄erassil le r̄efegaanak, al walád b̄erassil rufugaanak busowwu miitiñ, billammu, fi lib axít al bitt di bisowwú keef, busowwu ke busowwu ke, dugo biyaaxud al bitt di (23.59), wa abú al wálad kan b̄erassil le rufugaana, fi biladeega fi ween fi ween catta bilimooəm, buguul na badoor baaxud le waldí, gulda keef inta, foog al bitt hiil fulaan hiil fulaan hiil fulaan, buguul al bitt di haala nađiife, kweese marra waahid inda agíl, gaarye, axutha le waladak, hi di kan bitt ahalak, ha xalaas, dukó bijiib biyaaxədu leya (24.08)

<I> aha

<SJ> biyaadú šiiši, bo gurs, b̄eguul leek jikka talaata, kan jikka arəba kan jikka sitte, kan sanda ašara, buguul buhudđú foog al walád, xalá bunko looəm, ha kan nakó a kan xalaa al bitt di gade kan lugó šaaft al walad da, xalaas taxajal minna, binši le l bitt, ha xal al walád da yoom waahid bijí bisallim amma, hi xal bigát leya nasiipta xal bisallim biyaadiiha neera išeriin, ašara, doora bijí leek ke yamta bilwaalaf be amm al bitt, xalá l bitt kuwa amma tilizzaha timši til?aanaso til?aanaso be, ha xalá bišiil leya aš šúqul biyaadiia bišiil leya aš šúqul biyaadiia, bimši bišiilu fotó suura, footó, taariix hu kula andiini suuritki waade bamši bawarriiha le rafiigí inta kula ke, xalaas kan raasa fihím, al bitt fihím xalaas bilaaxado xalaas (24.53)

<I> hineen fi l hille al raajil arabi haw al bitt mi arabiiyya bilkallmao ayy luqa

<SJ> yawwa haw da al kalaam (25.09)

<I> hineen

<SJ> ambeenaathum da, inta arabi, wa hi bornaayiye walla hawsawiye, ha šiif,

hi tilkallam inta kula taarif naas katiiriin bilkallamo be hawsa, katiiriin bilkallam hawsa, inta kula aarif hawsa šiya šiya, xal kan maak aarif hawsa, kan ša adum da rafiigi seyi, ana mani aarif hawsa xalaas buguul leek al bitt di ana bədawwərha , xala hu binši ley la, bilkallam buguul šif seyi, kaniina yanasanki kaza kaza awreeki, ha xalaas kan qassadat bas xalaas ina aiki, ween le hu gaa?id bi l bikaan naad leyí xalaas, xalaas aadum bənaadiiha , laaleeki ana mani aarif hawsa, laleeki, sannuku ana kan buguul laleeki, a xala, kan jaat xal kan bəfta raasa kula təguul al bitt di, kan xalaas aadum hu bas binši le l bitt di, buguul leya ke, al walád da axweí, wa hu da dawwarki, inti hawsa amma fi beenna, nilkallam catta hawsa, taarif zamaan aniina catta nilkallam be hawsa, amma arabi, indí hawsaaye, bəgdar biyaaxutki, binši al qabaayil, al kula qabiile kan inta dowwarta al bitt bas taaxudha kan šunu kula taaxutha , kan hi l bitt kan qassadat ahalha kula biqassidu leek, ha kan xalaas aadum bilgaaha , bilkallam al bitt be gabiila een een been bilkallamo, biyaadiiha gurs, xalaa kan qassadat bineyya habbanni, xala aadum binši le amma xalaas, bərassil le ammaha qaadi, xalaas əwi, axwi da bidoor bittiki di, keef inti (26.25)

<I> hawsa

<SJ> aniina árab, amma nieerif hawsa, amma axuí ma biyeerif hawsa, amma magaji aarif, ha keef, dowwar bitti da, baadiik laha wala baaba leek, inta wald dəgól, ana baadiik bittí xalaas, ha amm al bitt di kan aarif abú da, abuuk da ana aarfinna ha abuuk da aarif, raajilí, wa wa catt rufugaan, xalaas baadí kula, xalaas buguul yoom kaza taalu, al amm, xala aadum burudd le beet, al mára kan tuguula le abú l bitt, wi aadum doola, jo biyaaxudu bittəna, bittak ba axuəem arabi wa kada kada xala, naas hine dəgól doola, xala dugo qassadna, qassadna aniina kula nidoor zuriyyit al arab (27.07), ma daamit bilkallam be hawsa da, ma bigdaro bəzulumuuha , ana bigdaro bəquššuuu , ma bəsowwu loəm ebde, xalaas buqassidu, kan qassado kan xalaas bijú buguul zeen, bijiib lea kayən toši, wató xumaam an nuká, xalaas bijú biyaaxuduua, kan al bitt di axadooha xalaas ja le l beet da, ahál adum bilkallam be hawsa seyi, wala yaki, walla ki je, walla xalaas tijí tilkallam hawsa inta kula xalaas, ahalna aarfiin hawsa wala buguulu, taali teerif taali ki zo, teerifa seyi kula, xalaas ki je ina kwana, amš šiil al šuqul kaza, timš tišiilha wa tijiibha, geéd leya šahár waahid šahár tineen xalaas teerif waṅ xalaas, teerif hawsa waṅ marra waahid xalaas, ha di al axiide, (27.41)

<I> mhm

<SJ> hiil arabi be l hawsaay, ha kan dool arabi, biyaaxud leya bornaayiye, kula kan besey al qabiila di, inta arabi, taaxud leek bit bornu, ha teerif an naadim al aarif bornu šiya ke, teerif tigaabila, al bitt di wi, gabəli bidowwurki ba borno, təguul leya ana əwi ana kula badawra, haayfa aniina kan árab, di haalna hiil al bitt, aarfiin, ahalí aarfiin borno šiya šiya, amma ana magaji aarif borno amma axwí, ma aarif borno, keef inti dowwartí, ad dunya di kan kabiire dawwarki inti bas, kef inti, yaa tidissina fi libb al ?eeb, bəguul be borno (28.15)

<I> kanuri

<SJ> toguul bədoorni ana kula ma bagdar baaba leek, xalaas al bitt diike di, xalaas be adam si bugoodu jamí, bil?aanaso xalaas yam, al walád da kula buguul di šuurta, biyaadí suurtí ana xalaas, ana kan gaád fi l beet, walla kan bigaabilni baha, bašiif agood tišiifni, nilkallam kalaam waahid kalaam tineen ha xalaas aadum kan biyaddiiha leha gurs, biyaadiiha leha gurs, wa xalaas wa tijiib al footó, wa adum kula kan bišiil footó kan biyaadí le l bitt, kan mašát kan tuwarrí le ahalha , la ammha be abuuha, taguula wi, axú adam bədawwərní, bidowr biyaaxudni, keef ana kula badoora, hu kula

bədawwəni, amma hu aarif ana kan bornaayiye, da kan ma bisey šey, tunda al islaam, bədownwər al arabi, ma al ʔislaam ma farrak an naas, catta lammaaum jamí, walá arabiyān wala bornawiyyān ille be taqw allah, catta lammaaəm jamí xalá da borno wa da arabi alʔaaxado, seyi islaam bas lammaaku xalaas, bilʔaaxado busowwu dabiitəm, humma borno kula busowwu dabiitəm, aniina l arab kula bisey dabiinna, (29.08)

<I> al yaal min aj jiiize di bilkallmao ayy luqa (29.23)

<SJ> al ʔyaal a, al ʔyaal, kan al abú bilkallam loəm be l be laráb da, xalá bušuul duuri hana abú, kan bitt tilkallam hi al bitt di, tilkallam be l árab xala bušuulu, kalaam hana arab be l árab, a kan al amm, jaabide hawsaaye, ja be borno katiir kan, bilkallam bi l beet be l bornu kan, al yaal bišiil qabiilat hiil abú hiil amma, xala bilkallamo be baɾno xalaas, wala are, taal, kan ma bilkallam le be l árab doola be borno xala bišiil al borno, aa kan amm kan fi l beet kula bilkallamo, be l aráb da, xalas kan gammo kan bəkuburu bi libb al árab, xalaa borno gade ma binši ma bieerfəm kula, aɾwí bornaaye, ammí hawsaayiye, ma biʔeerifa xalaas, bilkallam be l árab xalaas bilkallam be l árab, kan gammo kan bəraafik ʔyaal árab, yaal az zaawiya biraafikhum xalas ʔarab, mata kula árab kan ahalha, min qaadia bijú le salaam kan bilkallamo borno, hu kan xála ma baaref borno biyerif árab bas xalaas, al amm kan teerif šiya ke amma ma tieerif , teerif borno arab kula taarif , kan alkallamo be l borno tilkallam be kan be l arab kula kan tilkallam, al walád kan, bilkallam be arab xalaas, kan al walád, kan waddó le ahala al borno kan bilkallam be borno ke bilkallam kan dassó miyá l hawsa, al borno bilkallam miyaaum be borno, kan dassó miyá arab kan bilkallam miy al árab xalaas, bišiil dabiitəm bišiil dabiitəm xalaas, niferat hiil amma, amma tuguul inta arabi dikaa, abuur arabi (30.38) ()

<I> (30.43)

<SJ> magají inda mára fi, da inda mára fi,

<I> fi naas juduudhum arab ma bilkallamo kalaam al arab

<SJ> katiiriin seyi da, wi,

<I> an naas dool inta tuguul leehum arab (31.00)

<SJ> wəi, humma an naas dool da, aráb da bəxaafu, teerif xoof hana alla fi seyi, inta walla kan tigeeyim al kalaam, inta jiddak arabi, amma kan kaabir, miyá al borno da, ma teerif kan ma xabbarook ma tiʔerif a, kan jiddak da kan maaši kula təɖurba bokuun ma tierfa , amma kan min qaadi min waşşafa leek, aalak bornaaye aw jiddak arabi kaza jiddak fəlaan wal fəlaan wal fulaan, catt arabi da, kan gammeet kula toguul ana juduudí arab marra waahid, təguul leəm ke, ha kan ma xabbar kan ma tierfa , gaayd bas xalaas, ma tierfa, amma kan xabbar kan, teérifa , kan gade kan ja duwaas kula, təguul ana jiddí arabi, bədaawəsu al bornu, ma bədaawsu l arab (31.40)

<I> ha naas gaado be l arab haw bilkallamo kalaam al arb amma juduuhum maahum arab

<SJ> kan šiftum bilkallam be l arab kan jaab an násab bas basʔala inta ke, maarig min yaat daar, ahalak wildoəm fi yaat daar, sumumhum šunu, šunu bəlaamaaəm , xala basey lei, basʔala minna hu da, bilkallam be arab, bilkallam be arab amma hu ke ma arabi fiəm , bisma baş bugood miyaaəm , xalaas kan gamma da xalaas bəguul la arabi, amma kan gammo təguul hu da ma arabi, aarif aráb amma buguulu leya ma arabi, ha bəguul la ma arabi, finšan, ahala ma arab, amma kəbúr miyá l árab, xalaas bəlummu al arab xalaas (32.24)

<I> indak bitt, taadiiha le yeenú fiihum (32.52)

<SJ> jibt al kalaam, ha humma doola da, kan šiftum al gaari da arabi, walla juduuda aráb amma humma ma arabi, ha da kan bilkallam aráb mu juduuda kan ma aɾáb, ha kan jo budooro biyaaxuduuni baguul loəm keef banaadi l bitt,

tidoori yatí inti, am kan xalaas kan gaalat badoor fulaani, buguul amma ma arabi dikaa, ha ke qabiilta šik, naferta šik, amma bilkallam be arab amma arabi, dawwartí, dawwarta haay dik ya arahhilki leya addariye tijí tuguuli abuí ma badoora, xalaas tibki foogi badawra, ha xalaas banaadí hu, walla buguulu ween ahalak, ahalí kaza xalaas banši leha tērrr bašiif ahalha , walla buguulu naatēm ju, kan naadaaem leek kan baguul ewi, ana da badoor banaasibak, badoor baziid balimma ley, a hu da, ma arabi, amma bilkallam be l aráb, inta keef narfarikku keef, intu salaami walla qawaalme walla šunu kula bas?ala, aa aniina, juduudna maaem arab, amma xuddaam min al árab (33.49), ša xadiim al aráb, ha xadiim indina hurriyye aniina kula, ha xalaas bagdar ke, bagdar ke, min aj juduud xala bagdar balimmuhum, aa kan šif, al bil?aakis kalaam bijú leena kalaam walla jiibu mujaadala, walla kalaam me helú ke, ma baadđí l bitt, baguul azbur ana bittí baadđi le arabi baŋ, arabi axuwí min amma arabi abú arabi min jidda kula arabi, baddđi bittí, ha kan šifta l hawsaay, hu hawsaay geed marra waahid kan, hawsa kula naqaafa fi, mukunuusiin kula fi (34.15), ha xalaas bašiil bittí, kan ad dawwarta bašiilha baad naas, az zamaan bas jaaba, xalá bašiila ha baddđi le, xála, awwal gabúl, bittawwgu an násab al ahal an nađiifiin, amma aloom da kan be gursak bas da kan inda bitt kula biyaaduuk al bitt, ma bitaruux al gurs bas, buguul da bēgdar bukurupha, ma bicalbēxxa ?aleena, ma bēlwahil aleena, šunu aadō ley, nisma kalaam an naassa, mine kula bēsey hana raya xalaas, xalá bitt bišiilha xalá biyeddo leyya, finšan gursa da, bijiib gurs katiir, xalá bišiila biyadđu ley, he kan ma inda xidime zeene, ma biyadđu l bitt, xalá buguul dowwēr bittí walla ja min daar šik dawwar bitti, bagdar aw xalaas inta tuguul rafiigí towwa kula, awwal kula bijiini wa šiil bittí da wa na šiiltha xalaas, an naas ma bis?aluuk xalaas, inta ke sírik inta be rabbak ke xalaas, al bitt tišiila taata leya, hi kan dawwarta, a kan ábata kan, ma tiqassipha heel seyi, taarif aloom az zamaan, alqeyyer, ma ša gabúl dool, indak kan jiiit tēdowwēr tudoor al bitt da, tigaabilha, kan šaافتak šaافتak da xalaas, rēqát beek da xalaas tilkallam be aŋuuha xalas, al abú kan bíji le l amm, xala kan qassado ka bišuulú a biyadđuuk laha xalaas, ha deel zamaan fi libb as saná da (35.19)

<I> fi Maiduguri fi naadi aw munazzama hiil al arab

<SJ> wi, mēnazzama fi, mēnazzama fi, lammaan ar raas seyi, mēnazzēm nēguul laha hayaa, sošel klab fi, di al hayá di, bidooru bihayyu axayaanna al ?arab, al ma gaariin, bijibduuēm , bi?illimuuēm , bēlummu raassēm , bēšaqqēfuuēm kan dool, kan tērehhil kulla bērassilu leek, tulimm fi libb al azuuma di, tibga axayaan, kan ma nafarēm kula ko da bisaa?idak , kan ma indak bakaan hana magad duko bisaaydak, lammaan da buguulu al hayaa, an naas bēfatho leēm rēššēēm , belimuuēm al gērā, buguul, al gáru, sowwu axadamu, sowwu kaza, aawunu axayaanku, ahalku fi l barra, naadim ijú min jaay ibeeyu bagarēm , iduxulu fi libb aj jamaa, ibgu naas amaaliin fi najirya, ibgu kubaaraat, ibgu šuyuu, ibgu ma?allimiin , binaaduēm bilimuuēm ke bosowwu loēm be kalaam da, katiiriin bas hi (36.24)

<I> ind al hayá beet

<SJ> al hayá, indum branc fi, beet fi kubaarita kaza kaza, da kula min naas al fi lubb al hayaa, abú kula min al kubaar fi l hayaa, ha inde yatu kula indum beet, al kubaraat kan min al fedēral walla min qaadi kubaaritēm guure guure kan fi, walla kan bērassil le l le l barra, buguul aniina aráb, awunuuna, nigeyyim, axayaanna, nisaa?ittum , nilhaanan, nil?aawan, xalaas humma kuwa min qaadi bērassilu looku šuqúl, ha tilim walla kan yatu kula, an be gursa, bijiibu gurs, tisaayilu al mařaaniin, kan tuwaddi loēm tēwaddi loēm magani, kan al indum bagár, kan bagarēm talfaanaat kuwa kan

bewaddu loem dabaziin al bagár, bedabbuzuuem qaadi wa bejiibuuem wa xalaas bebáno laem madaaris, xalaas šaadum bewaddu hedmaasta fi maderasa diike, belummu le l ajá walla le l belaaama, begarri l ?yaal, xalaas belaaama kan bilimmem mudarrisiin, gert, be abahaat al yaal kan be?izzuuhum buguulu leem ke, da faqiir min al hayaa, ja bidarris al ?yaal, xalaas an naas al biladeega, xalaas belimmu, al bidoor al islaamiyya kan bisow rejester bisajjiluu, bis?alu, abuuk ŝuma ŝunu, ammak sumha ŝunu, hiltak sumha ŝunu, aa, buguul siniinak kaza, woldoem mata, catta buktuba, xala indum loem fayl, rejestreŝn buguulu be ingliizi, buktibuu, xalaas aadum da begarri yaal xalaas, aŝ ŝaar bikaffuuk kaza kaza, men qaadi al hayaa, kan burassil ley gurs, walla kan buktubu leem , reŝaala, kan berassil adum be gurs bikaffú gursa xalas, ke yamta beellimem marra waahid, wa kan ja hiné kan bigdar bisaa?iduu, kan dawro ŝunu kula, bigdar biyaaduuk fooga aadem da, al hayá inda ke, wa tidoor telimm an naas aráb fi, wa rufugaan arab kula bekaan ille haya inda catta arab marra waahid, amma katiiriin an naas bilkallamo be háwsá, katiiriin bilkallamo be borno kula fi (38.08)

<I> tisma ar rediyo

<SJ> ar redyo basmá bikaan kan fateeta aarif ana basmá bekaan, be luqatu, al luqa l arabiyya, aw maŝer aw al kweet, aw makka, basma inda awqaat, aw indum awqaat, kan egaban da xalaa ma bassanŝaŝ wala axbaar an naas, walá xalaas bafta mayduguri basma l axbaar, xala basma axbaarém, walla kaza walla kaza basma axbaarém (38.39)

<I> fi axbaar be luqa al arabiyya hiil najeriya

<SJ> najirya indum fi luqa l arabiyya fi, amma humma be l luqa al faŝahiyye fi, luqa al galgaliyya, le ?axayaanna, al qaadi al indum raadyo al fi, bufto loem raasem seyi, ha xalaas buguul kalaam da, buguul, ŝa aj jaani min jaatak tiguul ley jiiibha seyi, buguul ad door ísema kaza kaza xalaas tuguul le kaza, xala wi, jaaba, wi xalaa humma kula beŝŝannad, xala intu bujú hineen, kan káŝo r raadyo, haw waadiin kan bejiibu le walla baktub le bisallim naadim bisallim marta besallim la abú besallim la kaza, be l arab, aa, be l luqa l arabiyye, inta kan teger be l galgaaliyya, deel al maaem gaariin, bufhamó, waaid kan bilkallam be luqa l arabiyya, xalá bifham minna, xala waadiin bejiibu ahalhum fi l bikaan da, ar raadyo kan inda waqít, al bediss fooga arab indum waqút fi, mata kula indum loem waqút fi bedussu l arab, haw kan karáp njammeena kan bidussu leek sudaan, kan qaadi hana naas l biladeega, kan besámo suudaan da, walla bilkallam lo kalaam as su?aal , xalaas, al kalaam kan taxyiir xalaas, mutafarrikan, xala buguul inta su?aal walla da ja walla maŝá, walla zahaaba xala, intu zahaaba ŝunu, al gaari ?aarif kan buguulu, zahaaba maŝá, wi, simiit buguulu zahaaba fi r raadyó, kaza kaza, xala bil?ellemo kan raasem bifham bijú, enta aadum kan bijiina xalaas buguul amiŝ, bo maajiriin, amiŝ be l walád adeena leek, fi sebiil allah garra leena, xalaa, inta bijiik kan begári fi l beet hineen, xalas deel waqút (40.04)

<I> aq dabah

<SJ> ad dabó walla baqbaah, qaqahta qaqahta, ha qaqahta, da kalaam an naas dool keef, bijú, min al bikaan qaadi njammeena, be?iide nguul qaqahta, waadiin kan gul caal adubaha lei ke caal ke, waadiin iguul taal aqebáha lei, ha aqebáha lei, inda kan mará (40.41)

<I> mata beqbaho al qanam

<SJ> al qanama, indem waqút bedábo fooga, waqt aq dahiyye da, kan lihíg da bijú bedábho, walla kan waahid be ŝumma kula beqba le qanamá, walla kan tees, walla kan kabíŝ, walla kan ijile, walla kan mizé, walla kan, walla kan bagara kula bedábo fi l bikaan da, walla kan tawriyye kula beqabuha , indum waqít kan al iid liyíg da, kaare kula bi?ayyidu aniina kula ni?ayyid , amma iitem,

ba hanaana, kan šikšik, hana l biladeega, be hanaaha kan šikšik (41.12)
<I> keef

<SJ> hanaaem doolaka dool da, al ?iid kan liig da xalaas bəlummu ke, bəlummu xalaas doola bəlimmu, xalaas bijiibu leem raadiyo, walla bilhaaju, da kula bijiib l ?eeš, da kula bijiib ?eeš, da kula bijiib ?eeš, da kula bijí bisallim le ahalha , inta hassa miyaaxud mára qaadi tisallim le le ahalha, walla bərassil leehum gurs, walla bərassil leehum qabiye, humma kula bukaan bərassilu leek, kan ma inde fi başzi, ha gaadiin ke, ha hineen kan, kan l waqít kan líkan qabeena , kan ninši leem , neqassim lea le rufugaanna, al ma indum, al buyuutəm masaakiin, nigassim lehum láham , nigassim lohum laam fi sabiil alla lammo, gariibiin leena, nigassim leem , kan doola tammo kan sadaqa fi sabiil allah, kan nugassim le naas al maajeriin , walla le l mujaqqamiin, walla amyaaniin kan igassimu loem fi sabiil alla (41.54), kan nugood ša adum da, xala inda rufugaana fi, bořno kula fi, hawsa kula fi, aarif al árab kula fi, kan bəlimmu, kan bil?aanaso xalaas, bíšeri lei cəiř gam, bíšeri minti, gooro, kan bu?udda jamba, kan bidiss kaare nađiif, kan bugood miya rufugaanak bil?aanaso kan sowwo akíl ijiibu bakaanna, kan adum kan birassil binaadiina, axaana nuguul ke ninši nisallim le adum, ha xalaas ninši aadum bi?azəmna, bijiib le, biseyy leena izaam, bi?azumna aloom, xal nijí kan naakul fi beet aadum ?eeš akanna, kan duko kan nugum kan ninši gidđam kan naakul eeš, da nizaamna haná hineen ke da, (42.27)

<I> mine buqba al qanam

<SJ> waadiin beqbo xanam, waadiin kobišše, yatu kula inda heel seyi, al heela,

<I> mine fi l usura

<SJ> min al usura, mine kula, taarif al inda, bilga adum ša kan inda gurs da (42.44)

<I> fi l iid masalan

<SJ> faqiir fi, kan ma gaari, xalá, al faqiir fi z zaawiye fi, hu bas cat bukudd an naas al indum kubišše da, hu bas bukudd xalá bijiibu leya gooro, wa minti wa cəiř gam, wa naakiyya, wa kaak, wa bəlummu leya gurs šiya ke, da kan bəwaddí le masjid, xalaas buduxulu beqəba, buduxul beqəba da, buduxul beqəba da, kan inta faqiir kan túdəba be iidak kan tuguul bismallahi ar rahmaan arrahiim tij tudəbá, inta kan faqiir xalaas teerif waade hu kan adum kula kan dawwar kan buqubá, amma bilimmu , da kula catta buqábo, al ma inda gurs, kan xala bíšeri leya kan šúqul lehém ke, kan bijí kan naas, šallo xulso qábo kan xalaas jaara da, ma inde šúqul kan bərassilu leya lehém šiya, bərassil ley da al ma bərassil, haw hu kula aadum da, mən qaadi hu kuwa bərassil leya fi, ahala az zeeniin da humma kula bərassilu aadum buguul ke, waddu le aadum doola, waddu le marta waddu le, walla, xalaas beqdo le aadum kaare kula waadiin kula fi, le məřeyaanəm kula fi, ha hi be l bitt di kuwa timši le ahalha tisallimha təwaddí leem lehém, bisallimuu, wa min đakwa kan bijiib leya kan bəsaddiqan bijiib lehum lehém , kan bəsowwu ke, di hana hineen (43.55)

<I> inta kula taqba qanam

<SJ> ana da başlux, ša aadum da kan qaba ana kan başulxa leyya, ana sei saqeer ma indí mará, ma indi gurs, xala, bagdar başulxa le, kan maaum miyaaxud kula kan be gursí da, başeri baqábbi le magaji walla baqəba le doola baqəba le ammi, walla la abuí walla le kakaatí baqəba loem , amma kan me indum gurs ke, xalas gaayd , kan ma gursí kan, kan maani miyaaxud kula bagdar baqəba le magaji kula fi, le axuyí kula baqəba laa kula fi kan hu kan makuluuf da, kan siniina ašara saba da xalas belga baqəba leyya seyi, ha kan me inda gurs kan, kan aadum da gurs kan bigdar buqba leena aniina kula, xalá buguul

báḍeba le š šeex, báḍeba le mohammad, báḍeba le uuḍaa, báḍeba le saale catta búḍuba leena, wala báḍeba le amḡwi, catta báḍeba le zaara catta baḍeba loum, kan be gursa, kan ma beya gurs xalaas gaadiin masaakiin bas, kan ma indina kan indina, kan indina kan, xatta búḍeba leena marra waayd , ha kan ḍabó leena kan, nuṣ at ṭalaata, al wahid, bisaddiq le ahalna al gariibiin leena, at taani, kan buhuḍḍu le jawaareena, as saalis, kan yaala bəyaakuluu, xalaas da hana aadum, xawalla kan walla bišiil al mooda, kan buwaddí le rufugaana (45.05), azuuma, kan buwadduua kan xalaas, ša rufugaana barra qaadi, kan buguul šiil al akíl waddi laa, le šeex doola, walla ijiibha leena walla kan iguul amiš išiila ijiibha leena, xala bašiil akíl, be šahiina, kan bəwaddí leena qaadi, bakaant al kubaaraat fi, šai gaddireḡ gaddireḡ catta waahid xala bellamḡem , xalaas, buhuḍḍu l akíl xalaas, ana kan bəwaašil leem, kan bajiik walla kan bají be rufugaani kan nugood naakul, a taalu akul meena xalaas, kan bugood baakul, kan gammeet kan bišiil al alme, kan xalaas (45.33), humma ma kubaara minní, ma magají, kan bašubb loem baqassil iidem kan xalas kan bišiil al kaare, bijiiba al kaare, binaaddiini buguul ley taal, xalaa banši naas buguulu leem amiš sawwu šai, wa haaka neer walla neera xamsa, sukkar wa šai, buguul laem musowwi leek šai, xalaas bají hineen kan aadum gaal ke, badoor šay, xalaas al gurs, xalaas bəsoww šay kan bəwaddi loem qaadi bišerbu, kan gamma kan buguul lamlam al buruuš, jiiba le l beet, ana banši le bakaan al kaza le rufugaaní, kan waahid ja seyi naguul leek mašeet qaadi, kan waaid ja kan gul leya arrajjaani bají, kan bají bagood fi lub al beet, kan be qasuul baxassil loem, kan be mursaalhum barassil loem (46.05), xála gaayd fi l beet, aadum kan bijí binši bukut ke kan ja kan wakt al qadá liik kan, kan abuí ja kan naakul kan hu kan kan gaal ke, ungušu le kan nunguṣ kan gaal kan xalaas, narajjá yamta bijí waqt al qadá hu kula bijí le l beet, naakul akíl xalaas, kan akanna nugoodu xalaas, da kula binši le isallim, da kulla ijí baarak, barka leek, alla, aš šáhar aj jaay, alla kaza, xala nilhaanan, nilqaabar, al musaama, xalas nugood islaam xalaas